

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 43978/07

MİM MERMER MADENCİLİK SAN. VE TİCARET

A.Ş. / Türkiye

Başkan

Valeriu Grițco,

Hâkimler

Arntfinn Bårdsen,

Peeter Roosma,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla, 26 Mayıs 2020 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 8 Ekim 2007 tarihli başvuruyu, davalı Hükümet tarafından sunulan görüşleri ve başvuran tarafından bu görüşlere verilen cevapları dikkate alarak gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran şirket, Amasya'da bulunan, Türk Hukukuna tabi bir anonim şirkettir. Başvuran şirket, Mahkeme önünde, Amasya Barosuna bağlı Avukatlar, N.M. Polat ve R. Polat tarafından temsil edilmiştir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Türk Hükümeti (“Hükümet”), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

2. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Türkiye ve Rusya, 1997 yılında, doğalgazın Karadeniz üzerinden, Rusya’dan Türkiye’ye taşınması için bir gaz boru hattının yapımına yönelik uluslararası bir anlaşma imzalamışlardır.

4. Anlaşma, 4 Nisan 1998 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

5. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (“Bakanlık”), 7 Aralık 1999 tarihinde, Samsun-Ankara doğal gaz boru hattı projesinin güzergâhında bulunan taşınmazların kamulaştırılması için kamu yararı kararı almıştır.

6. Bir mermer şirketi olan başvurana ait 17 ve 18 parsel sayılı taşınmazlar, söz konusu kamulaştırma kararına konu edilmiştir.

6. Nitekim BOTAŞ (Boru Hatları İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi -

Ulusal Hidrokarbon Taşıma Şirketi), başvuran şirkete ait olan taşınmazın bir kısmı üzerinde, maddi bir tazminat ödenmesi karşılığında, doğalgaz boru hattı için idare lehine geçiş hakkı tesis etmiştir.

7. Başvuran şirket, idare mahkemesine başvurarak, 7 Aralık 1999 tarihli kamu yararı kararın iptaline yönelik dava açmıştır. Başvuran şirket, doğal gaz boru hattının güzergâhı bağlamında menfaatlerinin dikkate alınmadığını ve dolayısıyla, bu güzergâhın değiştirilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

8. Yargılama sırasında yapılmasına karar verilen bilirkişi incelemeleri, şu hususların anlaşılmasına imkân vermiştir:

- Geçiş hakkının ilk güzergâhı değiştirilmiştir: Gaz boru hattı, bundan böyle, başvuran şirketin sabit vincinin bulunduğu 18 nolu parselden geçmektedir.

- 18 nolu parsel, başlangıçta R.Ö.ye aitti; mülk sahibi olarak, R.Ö., 18 Ağustos 2000 tarihinde noter yoluyla kamulaştırma kararı hakkında bilgilendirilmiştir; R.Ö., maddi bir tazminatın ödenmesi karşılığında, toplam yüzölçümü 5.951,65 m² olan bir parsele ilişkin 590,70 m²’lik bir

kamulaştırmayı teşkil eden geçiş hakkının İdare lehine tesis edilmesine onay vermiştir. Sonuç olarak, 23 Ağustos 2000 tarihinde tapu siciline şerh eklenmiştir. Başvuran şirket, 9 Nisan 2001 tarihinde, bu taşınmaz parselini satın almıştır.

9. İdare mahkemesi, 5 Mart 2007 tarihinde aşağıdaki nedenlerle, ilgilinin davasını reddetmiştir:

- Başvuran şirket, 7 Aralık 1999 tarihli kamulaştırma kararının yasal dayanağını teşkil eden, 4 Nisan 1998 tarihinde yürürlüğe giren uluslararası anlaşmaya mahkeme önünde itiraz etmemiştir;

- Türkiye ve Rusya arasındaki bu uluslararası anlaşmada yer alan ifadelere göre, doğalgaz boru hattının mümkün olduğunca düz bir güzergâh izlemesi gerekmektedir;

- Başvuran şirkete ait olan 17 nolu parselin 10.185 m²'lik kısmına ilişkin 2.534 m²'lik bir alan, usulüne uygun olarak bir kamulaştırmaya konu edilmiştir ve kamulaştırılan taşınmazın bu kısmında herhangi bir bina ya da tesis bulunmamaktaydı; ilk proje, tesisleri engellemek için değiştirilmiştir.

10. Başvuran şirket, tazminat talebiyle Suluova Asliye Hukuk Mahkemesine başvurmuştur. Başvuran şirket, doğalgaz boru hattının geçiş hakkının 18 nolu parselin tamamını kullanılamaz hale getirdiğini ifade ederek, kamulaştırma bedelinin kapsamadığı ek bir zarara maruz kaldığını ileri sürmüştür.

11. Başvuran şirketin talebi, 18 Kasım 2014 tarihli kararla reddedilmiştir.

12. Başvuran, kendi avukatı aracılığıyla, bu karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur.

13. Yargıtay, 22 Aralık 2015 tarihinde, aşağıdaki gerekçelerle söz konusu kararı bozmuştur:

- Öncelikle söz konusu parselin arazi veya arsa olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir;

- Ardından bu taşınmazın doğalgaz boru hattının varlığına rağmen halen kullanılıp kullanılmayacağına tespit edilmesi gerekmektedir;

- Son olarak, özellikle şirketin sabit vincinin sökülme ve taşınma maliyeti belirtilerek, gaz boru hattının geçiş hakkının neden olduğu sınırlama nedeniyle başvuran şirketin muhtemelen maruz kaldığı zararın rakamla belirtilmesi gerekmektedir.

Yargıtay, dava dosyasını Suluova Asliye Hukuk Mahkemesine göndermiştir.

14. Suluova Asliye Hukuk Mahkemesinde 21 Ağustos 2019 tarihinde yapılan son duruşma sırasında, adli bilirkişi incelemesinin yapılmasına karar verilmiş ve gelecek duruşma tarihi 28 Kasım 2019 olarak belirlenmiştir. Dosyada yer alan unsurlara göre, yargılama halen söz konusu mahkeme önünde derdesttir.

ŞİKÂYETLER

15. Başvuran şirket, Sözleşme'nin 6. maddesini ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini ileri sürerek, ihtilaf konusu geçiş hakkının tesis edilmesinden ve ulusal mahkemelerin bunu iptal etmeyi reddetmelerinden şikâyet etmektedir. Başvuran şirket bilhassa, gaz boru hattı projesini onaylayan kararda, gelecekteki gaz boru hattının fabrikasının ortasından geçeceği tespit edilmesini sağlayacak, yeterince kesin bir güzergâhın belirtilmediğini ve dolayısıyla, kendisinden bu karara karşı temyize başvurmasının beklenemeyeceğini ileri sürmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

16. Başvuran şirket, davaya ilişkin koşulların Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini ve Sözleşme'nin 6. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmektedir.

17. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmemesinden şikâyet etmektedir. Hükümet, her halükârda, başvurunun, özellikle başvuran şirketin 18 nolu parselin satın alınması sırasında gösterdiği ihmal nedeniyle açıkça dayanaktan yoksun olduğunu belirtmektedir.

18. Davaya ilişkin olay ve olguların hukuki nitelendirmesi konusunda takdir yetkisine sahip olan Mahkeme (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], No. 37685/10 ve 22768/12, § 126, 20 Mart 2018), başvuran şirketin iddialarının yalnızca Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanısına varmaktadır.

19. Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, kendisine yalnızca, ihtilaf konusu ihlallere ilişkin olarak, mevcut ve uygun olması gereken iç hukuk yollarının tüketilmesinin ardından başvurulabileceğini hatırlatmaktadır.

20. Somut olayda, Mahkeme, idare mahkemelerinin ihtilaf konusu kamulaştırmanın yasaya uygunluğunu incelediklerini ve söz konusu kamulaştırmanın uluslararası anlaşmaya uygun olduğu, ayrıca mümkün olduğunca düz olması gereken gaz boru hattının, geçiş hakkının güzergâhının değiştirilmesine gerek olmadığı ve 17 nolu parselin, taşınmazın ilgili kısmında herhangi bir bina ya da şirket tesisinin bulunmaması nedeniyle, bu güzergâhtan doğrudan etkilenmediği kanaatine vardıklarını gözlemlemektedir.

22. Bu hususta, Mahkeme, iç hukuku yorumlama ve uygulama görevinin öncelikle ulusal makamlara ve özellikle mahkemelere ait olduğunu hatırlatmaktadır (*Slivenko/Letonya* [BD], No. 48321/99, § 105, AİHM 2003-X, ve *Jahn ve diğerleri/Almanya* [BD], No. 46720/99, 72203/01 ve 72552/01, § 86, AİHM 2005-VI). Mahkeme, iç hukuka saygı gösterilip gösterilmediğini, özellikle dosyada, makamların söz konusu yasal hükümlere ilişkin açıkça yanlıs ya da keyfi sonuçlara neden olan bir uygulama yaptıkları sonucuna varılmasını sağlayacak herhangi bir unsurun bulunup bulunmadığını denetlemek için sınırlı bir yetkiye sahiptir

(*Beyeler/İtalya* [BD], No. 33202/96, § 108, AİHM 2000-I). Mevcut davaya özgü koşullarda, Mahkeme, idare mahkemelerinin vardıkları sonucun, her türlü hukuki dayanaktan yoksun olduğu veya bu mahkemelerin uyguladıkları, olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan, iç hukuk ve uluslararası anlaşma hükümlerine aykırı olduğunu düşündürecek nitelikte herhangi bir unsur tespit etmemektedir.

23. Dahası, davaya ilişkin koşullarda, yasaya uygunluk hususunun yanı sıra, özellikle başvuran şirketin incelenmesi gereken ihtilaf konusu kamulaştırmaya ek bir zarara maruz kalıp kalmadığı hususu söz konusudur. Bu bağlamda, Mahkeme, ilk projenin değiştirildiğini ve gaz boru hattının güzergâhının bundan böyle, üzerinde şirketin sabit vincinin bulunduğu 18 nolu parselle ilgili olduğunu gözlemlemektedir. Oysa başvuran şirket, söz konusu parseli satın aldığı sırada, gaz boru hattının geçiş hakkının varlığından haberdardı (yukarıda 9. paragraf). İlgili, tazminat talebiyle, adli mahkemelere başvurmuştur ve bu dava adli mahkemeler önünde halen derdesttir (yukarıda 15. paragraf). Dolayısıyla, başvurunun yapılmasının ardından meydana gelen gelişmeleri göz önünde bulundurmaya yetkili olduğunu vurgulayan Mahkeme, ulusal makamlar mevcut davayı usulüne uygun olarak incelemeye devam ettikleri ve bu nedenle, Sözleşme'ye ilişkin iddia edilen bir ihlali düzeltecek bir durumda buldukları sürece, herhangi bir karar veremeyecektir.

24. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, başvurunun süresinden önce sunulduğu kanaatine varmakta ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle bu başvuruyu reddetmektedir.

25. Gerektiği takdirde, başvuran şirketin, başlattığı yargılamanın sonunda, Sözleşme'nin ihlalinden dolayı yine mağdur olduğunu düşünmesi halinde, Mahkemeye yeniden başvurması mümkün olacaktır.

MİM MER MADENCİLİK SAN. VE TİCARET. A.Ş. / TÜRKİYE KARARI

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 25 Haziran 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Griçco
Başkan